

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В РАМКАХ ПРОЄКТУ 4P-CAN ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Крячкова Лілія Вікторівна,

д. мед. н., професорка, завідувачка кафедри; 302_01@dmu.edu.ua

Захаров Сергій В'ячеславович,

к. мед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи; umk@dmu.dp.ua

Семенов Віктор Вікторович,

доктор філософії, викладач кафедри; 302_17@dmu.edu.ua

Бондаренко Олександр Олександрович,

к. мед. н., доцент, начальник відділу міжнародних зв'язків; inter@dmu.edu.ua

кафедра соціальної медицини, громадського здоров'я

та управління охороною здоров'я

Дніпровський державний медичний університет (ДДМУ)

Розбудова національної системи громадського здоров'я в умовах війни та післявоєнної відбудови має здійснюватися при консолідованому докладанні зусиль з боку, як вітчизняних фахівців, так і закордонних партнерів, при гармонізації розвитку з міжнародними та європейськими стратегіями. Підґрунтям для міжнародної співпраці щодо різних напрямів можуть бути грантові угоди та грантова підтримка. Грантова підтримка може надходити з різних джерел, включаючи міжнародні організації, уряди, фонди та неурядові організації.

Європейський союз (ЄС) активно підтримує Україну у питаннях відновлення та зміцнення системи охорони здоров'я, розбудови сучасної та сталої системи громадського здоров'я, що здатна забезпечити стандарти профілактики та контролю захворювань відповідно до міжнародного законодавства, вимог та практики ЄС. Підтримка розвитку української системи громадського охорони здоров'я є надзвичайно важливою справою, особливо в світлі глобалізації проблем громадського здоров'я, на кшталт пандемії COVID-19 та триваючої війни на теренах європейської держави.

3 травня 2023 року у ДДМУ стартував грантовий проєкт за підтримки Європейської програми Горизонт Європа (Horizon Europe) під назвою «Personalized CANcer Primary Prevention research through Citizen Participation and digitally enabled social innovation» (4P-CAN), в якому відділ міжнародних зв'язків

ДДМУ, науково-дослідний інститут медико-біологічних проблем ДДМУ і кафедра соціальної медицини, громадського здоров'я та управління охороною здоров'я виступають у якості відповідальних виконавців від університету.

Дніпровський державний медичний університет представлятимуть кафедра соціальної медицини, громадського здоров'я та управління охороною здоров'я й міжнародний відділ.

Проект розрахований на 4 роки, в ньому приймають участь 16 партнерів з країн Європейського регіону, головним координатором проекту є The Centre for Innovation in Medicine (INOMED), Бухарест, Румунія.

Мета роботи. Оцінити потенційні можливості проекту 4P-CAN як наукового підґрунтя для розбудови національної системи громадського здоров'я в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Матеріали та методи. Проаналізовано основні завдання, що стоять перед українською стороною в рамках проекту 4P-CAN та визначено, наскільки вони кореспондуються зі стратегічними завданнями розбудови національної системи громадського здоров'я в умовах війни та післявоєнної відбудови. Використано національну нормативну базу, внутрішні нормативні документи проекту 4P-CAN, матеріали профільного сайту <https://4p-can.eu/>. Застосовано системний підхід та аналіз.

Результати та обговорення.

Війна негативно позначається на стані здоров'я населення України через руйнівний вплив на інфраструктуру, зменшення звертань по медичну допомогу, негативну модифікацію різноманітних чинників ризику тощо. Поряд із іншими хронічними неінфекційними захворюваннями, що є вагомими медико-соціальними проблемами, особливо під час війни, негативного характеру щодо наявного стану та керованості набувають онкологічні захворювання. Фахівці вказують на зростання числа онкологічних патологій, виявлених на пізніх стадіях, що негативно відбивається на тривалості, ефективності та результатах лікування.

Проект 4P-CAN має на меті боротьбу з основними модифікованими факторами ризику розвитку раку, що визначені на підставі рекомендацій

Європейського кодексу боротьби з раком (<https://cancer-code-europe.iarc.fr/index.php/en/>), складених Міжнародним агентством Всесвітньої організації охорони здоров'я з питань раку (IARC) на підставі сучасних наукових доказів щодо профілактики раку – 12 визначених способів зменшити ризик раку. На думку IARC, якби всі дотримувались зазначених рекомендацій майже половину всіх випадків смерті від раку можна було б уникнути.

4P-CAN визначатиме перешкоди для впровадження заходів первинної профілактики раку шляхом вивчення факторів ризику раку, таких як паління, вживання алкоголю, відсутність фізичної активності, надмірна вага, вакцинокеровані інфекції гепатиту В та вірусу папіломи людини, забруднення навколишнього середовища.

4P-CAN враховує складне соціально-економічне оточення населення і вивчає ризики раку на трьох рівнях – макро (на національному рівні), мезо (на рівні громади) і мікро (на індивідуальному рівні) для створення персоналізованих інструментів первинної профілактики раку. Проєкт збиратиме докази щодо індивідуальної прихильності до здорової поведінки в різних країнах Східної Європи, в тому числі й в Україні. Буде створено дві живі лабораторії в Румунії та Болгарії для формування у населення превентивної поведінки на основі 12 рекомендацій IARC.

Буде оцінюватися національне чинне законодавство та політика, пов'язана з поведінковими факторами ризику, проводитиметься аналіз ефективності поточних профілактичних заходів. Це дасть змогу розробити комплекс рекомендацій для національної системи охорони громадського здоров'я, для політиків щодо інтеграції соціальних інновацій подолання нерівності, пов'язаної з факторами ризику. Ці рекомендації будуть спрямовані на покращення існуючої політики та практики для створення більш інклюзивного та ефективного превентивного підходу запобігання онкологічним захворюванням.

Завданням Дніпровського державного медичного університету є оцінка нормативних документів, що регулюють первинну профілактику онкологічних захворювань, дослідження впливу забруднення навколишнього середовища,

табакокуріння, споживання алкоголю, фізичної активності, а також вакцинації від вірусу гепатиту В та папіломавірусу людини на епідеміологію раку. В рамках проєкту передбачено роботу з літературними джерелами, проведення опитувань різних категорій населення, дослідження рівня забрудненості зовнішнього середовища, оцінка зв'язку поведінкових та екологічних чинників ризику із епідеміологічною ситуацією, розробка комплексу рекомендацій щодо усунення виявлених проблем тощо.

Окремим завданням Дніпровського державного медичного університету є дослідження забруднення навколишнього середовища та його зв'язку з епідеміологією раку, особливо в контексті війни. Наразі бракує інформації про вплив бойових дій високої інтенсивності на різні напрямки людської діяльності, включно з охороною здоров'я. Під час виконання проєкту будуть сформульовані можливі довгострокові наслідки війни для хворих на рак, а також розроблена повістка майбутніх досліджень.

Висновки. Проєкт 4P-CAN сприятиме зміцненню національного лідерства та спроможності щодо програмування і реалізації міжнародної і національної політики у сфері громадського здоров'я на ниві забезпечення первинної профілактики онкологічних захворювань.

Участь у грантових проєктах, на кшталт 4P-CAN, сприяє запровадженню інноваційної міжнародної дослідницької діяльності на підтримку розбудови національної системи громадського здоров'я. У підсумку це дозволить покращити первинну профілактику та промоцію здоров'я, гармонізуючи національну політику та практику з європейськими підходами.